

Årsrapport 2015: Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016) – Tiltaksrapportering til Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Tiltak 1: Fortsatt minoritetsrådgivere i skolen (BLD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst. Kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Budsjett: Lønns- og driftsmidler for 30 ansatte.

Ved utgangen av 2015 var det totalt 19 minoritetsrådgivere som dekket 10 ungdomsskoler, 18 videregående skoler og ett veiledningscenter. 8 nye rådgivere har vært under rekruttering rådgivere høsten 2015, som tiltrer på nyåret i 2016.

Resultatmål 1: Minoritetsrådgiverne skal arbeide for å forebygge ekstrem kontroll og fremme gode oppvekstmuligheter for barn og unge.

Forebyggende og holdningsskapende arbeid overfor elever på ungdoms- og videregående skoler skjer blant annet i samtalegrupper, og ved hjelp av ulike kurs og metoder som f.eks. Flexid¹ og ART². Målet er å styrke de unges evne til å ta egne valg. Elevene har et tydelig behov for slike samtalegrupper. De etterspør det, og de som er elev ved skolen over flere år ønsker å fortsette. Resultatet er at elevene blir bedre kjent med hverandre og med minoritetsrådgiver. De blir sett og får god oppfølging. Forebygging er vanskelig å måle, men det er grunn til å tro at samtalegrupper har bidratt til at elever fullfører og består skolen, og at refleksjon over spørsmål som handler om deres liv er av betydning. Evalueringer av samtalegruppene viser at fokus på ressursene til ungdommene, stolthet og fordeler knyttet til det å ha en flerkulturell bakgrunn har vært en hensiktsmessig tilnærming i det forebyggende arbeidet.

I 2015 rapporterte minoritetsrådgivere om totalt 147 nye saker. Det er 10 færre saker enn i 2014. Antall saker for de to siste årene er lavt sammenlignet med tidligere. Flest saker i 2015 gjaldt ekstrem kontroll (38 prosent), trusler/vold (27 prosent) og frykt for tvangsekteskap (20 prosent). At antall nye saker holder seg på et lavere nivå enn de første årene minoritetsrådgiverne var på plass tror vi henger sammen med en økt satsing på forebyggende innsats, inkl. satsning på lavere skoletrinn (ungdomsskoler). Dette fordi ungdomsskoleelever ikke tar kontakt for bistand i samme grad som på videregående skoler, de er for unge til at ekteskap har blitt et tema/problem. Nedgangen i saker kan også henge sammen med et stort antall utskiftninger i minoritetsrådgiverstaben, og at skoler i perioder har stått uten minoritetsrådgiver.

¹ Flexid er en metode for å motvirke sårbarhet mot psykiske problemer, konflikter i hjem og samfunn, og gjengdennelse, som følge av mangelfull integrering og opplevelse av rotløshet. Målet er å gi deltakerne økt bevissthet om egen identitet, ressurser, muligheter og valg i møte med utfordringene de møter. Navnet Flexid henspiller på det å ha en fleksibel identitet. <http://www.flexid.no/>

² ART er en metode for trening av sosial kompetanse med tre komponenter; trening av sosiale ferdigheter, sinnekontrolltrening og trening i moralsk resonnering, utviklet ved Syracuse University i New York. Målgruppa er først og fremst mot personer med omfattende atferdsvansker, men metoden er også brukt og har gitt god effekt som primærforebyggende tiltak i skolen. <http://forebygging.no/en/Metode/Konkrete-tiltak-og-programmer/Anbefalte-program-og-tiltak/Tiltak-for-utsatte-grupper/ART--trening-i-sosial-kompetanse/Les-presentasjon-av-ART/>

I tillegg til sakene som faller inn under minoritetsrådgivernes mandat, har de en rekke samtaler med elever med minoritetsbakgrunn som handler om psykososiale utfordringer, som fravær/frafall, psykisk helse, konflikter hjemme og rus. De telles ikke med i oversikten over antall nye saker. At minoritetsrådgiverne også jobber med denne type problematikk henger trolig sammen med mandatet, som både er smalt og bredt på samme tid. Den brede delen av det, - fremme gode oppvekstmuligheter for barn og unge - har åpnet for at ledere og kollegaer på skolene henviser alle minoritets elever med ulike typer problemstillinger til minoritetsrådgiver. Dette er erfaringer som bekreftes av undersøkelsen «*Et blikk inn i skolen – Minoritetsrådgivere sett fra brukeres ståsted*», gjennomført av Fafo og ISF, nærmere omtalt under.

Minoritetsrådgiverne har per i dag ikke forebygging av politisk radikaliserings og religiøs ekstremisme som en del av sitt mandat, men noen involveres som dialogpartner og har bidratt med å utvikle planer for skolens arbeid med forebygging av radikaliserings.

Som ledd i arbeidet med dokumentasjon av minoritetsrådgiveres forebyggende arbeid laget IMDi en oppsummeringsrapport basert på deres årsrapporter for 2014. Rapporten ble formidlet til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), Utdanningsdirektoratet (Udir), skoleeiere og ledere våren 2015.

For å se nærmere på hvordan ordningen fungerer og resultater av arbeidet gjennomførte Fafo og ISF en brukerundersøkelse på oppdrag fra IMDi, ferdigstilt i 2015. Rapporten «*Et blikk inn i skolen - Minoritetsrådgivere sett fra brukeres ståsted*» viser at elever, foreldre, kollegaer og ledere på skolene er fornøyde med minoritetsrådgiverne. Samtidig peker forskerne på flere dilemmaer og mulige utilsiktede konsekvenser av mandatet, samt organisering og implementering av minoritetsrådgiverordningen. De anbefaler blant annet at minoritetsrådgivernes mandat ikke bør utvides, og advarer mot at minoritetsrådgiver i praksis blir en egen sosialrådgiver for minoritets elever. En slik praksis vil være segregerende og bryte med prinsippet om et universelt skoletilbud.

Måloppnåelse 1: Arbeidet er videreført i 2015. Antall nye saker er fortsatt lavt i 2015, som kan henge sammen med stor utskiftning i minoritetsrådgiverstillingene og at flere skoler i perioder har stått uten minoritetsrådgiver. Økt fokus på forebygging gjennom større satsning på lavere skoletrinn har antakelig også betydning for at det er færre saker. Det betyr at det mest sannsynlig vil være elever i videregående skoler som ikke fanges opp. Dette er ikke uproblematisk, men et strategisk veivalg som bidrar til metodeutvikling for forebyggende arbeid overfor ulike aldersgrupper. Dokumentasjon av erfaringer er blitt viet mye fokus. IMDi har ferdigstilt en erfaringsrapport, og en brukerundersøkelse av ordningen er gjennomført av Fafo og ISF.

Resultatmål 2: Utprøving av modeller for tettere tilknytning til skolen.

IMDi har to ulike modeller for samarbeid med skoleeiere om minoritetsrådgiveres arbeid på skolene: Samarbeidsavtaler og pilotavtaler.

Samarbeidsavtalene mellom IMDi og skoleeiere i sin nåværende form ble inngått i 2013, og knytter minoritetsrådgiverne tettere til skolene enn tidligere. IMDi er fortsatt arbeidsgiver, men den daglige personaloppfølgingen er overført til skoleleder. Mange

minoritetsrådgivere opplever dette delte arbeidsgiver- og personalansvaret som utfordrende på grunn av todelt tilhørighet. Samtidig viser rapportering fra skoleledere at ordningen er relativt godt integrert i skolene. De aller fleste minoritetsrådgivere er nå inkludert i skolens rådgiverteam, deltar i ressursteam/elevtjeneste, samt at arbeidsplaner er lederforankret og inkludert i skolens strategiske plan. Et annet tegn på tettere tilknytning er at minoritetsrådgiverne i stor grad samarbeider med skolens ansatte om gjennomføring av aktiviteter som f.eks. undervisningsopplegg og samtalegrupper. IMDi har samarbeidsavtaler med Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, Askim kommune, Skedsmo kommune, Stavanger kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Vest-Agder fylkeskommune.

IMDi har inngått seks pilotavtaler, dvs. avtaler der arbeidsgiveransvaret for minoritetsrådgiver i sin helhet er overført til skoleeier, men IMDi finansierer stillingen gjennom refusjon av lønn. Fire av disse ble inngått i 2015. IMDi har fortsatt et faglig ansvar og minoritetsrådgiver deltar på faglige samlinger på lik linje med øvrige minoritetsrådgivere. Pilotavtalene er med Østfold fylkeskommune, Drammen kommune, Buskerud fylkeskommune og Hordaland fylkeskommune (to avtaler), og Sør-Trøndelag Fylkeskommune. Avtalen med Sør-Trøndelag fylkeskommune skiller seg noe ut fra de øvrige. 60% av stillingen er knyttet til Tiller videregående skole og 40 % til fylkeskommunen og arbeid med kompetansetilføring til alle fylkets videregående skoler.

Måloppnåelse 2: Arbeidet med å knytte minoritetsrådgiverne tettere til skolen har gitt gode resultater innenfor eksisterende rammebetingelser.

Samarbeidsavtaler som deler opp arbeidsgiver- og personalansvaret vurderes ikke som optimale verken for skolene, minoritetsrådgiverne eller IMDi. Ved nyansettelser søker IMDi å få på plass pilotavtaler, og fire nye ble inngått i 2015. Alternative måter å organisere ordningen på er under utredning.

Resultatmål 3: Minoritetsrådgiverne skal bidra til kompetanseutvikling og kompetanseheving i skolesektoren og hos samarbeidspartnere.

Kompetanseheving om tvangsekteskapsproblematikk skjer først og fremst når minoritetsrådgiver drøfter saker i rådgivermøter og med andre ansatte på skolen. I noen tilfeller veileder de andre skoleansatte i å håndtere saker. Samarbeid i enkeltsaker, utarbeidelse og implementering av rutiner har vist seg å gi stort læringsutbytte for alle involverte. I tillegg holder minoritetsrådgiverne foredrag for ansatte i skolen, det øvrige hjelpeapparatet i kommuner/bydeler og i forbindelse med større regionale og nasjonale arrangementer. Dette arbeidet er videreført i 2015.

IMDis faglige oppfølging av minoritetsrådgiverne har i 2015 bestått av kurs, veiledningstilbud og intern fagsamling. Det ble holdt et Vivat-kurs i regi av RVTS 3. og 4. mars. Dette er et kurs i førstehjelp ved selvmordsfare, som gir deltakerne større trygghet og kompetanse i å møte mennesker med selvmordstanker. Kunnskap og holdninger vektlegges sammen med innlæring av ferdigheter. Ressurser i lokalmiljøet, samt samhandling mellom ulike etater og fagmiljøer, ble også behandlet.

IMDi har organisert veiledning i regi av RVTS fire ganger i løpet av 2015. Veiledningen har som mål å ivareta minoritetsrådgivernes behov for å ta opp egne opplevelser av elevsaker mm. Veiledningen fungerer også som en arena for erfaringsutveksling minoritetsrådgiverne imellom.

Minoritetsrådgivere deltok på IMDIs nettverks- og fagsamling i juni, for erfaringsutveksling og påfyll med ulike tema på dagsorden. Her deltok også regionale koordinatorene, kompetanseteamets koordinator og integreringsrådgivere. I tillegg har IMDi invitert til tre samlinger i 2015 for erfaringsutveksling minoritetsrådgivere imellom.

Måloppnåelse 3: Minoritetsrådgiveres kompetansehevingstiltak når ut til en bred målgruppe, på ulike nivåer. Samarbeid om og erfaringsdeling fra arbeid med utsatt ungdom på den enkelte skole, kombinert med foredrag på andre arenaer, vurderes som en god metode for kunnskapsoverføring. Det observeres imidlertid en stor variasjon innad i og mellom tjenestene, og det er fortsatt en vei å gå før arbeidet mot tvangsekteskap er en fullt integrert del av skolenes kompetanse og beredskap. En betydelig andel av de ansatte ved de aktuelle skolene uttrykker at de selv opplever å ikke ha tilstrekkelig kompetanse i møte med elever med innvandrerbakgrunn. IMDIs tilbud om fagutvikling og veiledning til minoritetsrådgivere er gjennomført etter plan.

Resultatmål 4: Minoritetsrådgiverne skal bidra til å utvikle et godt samarbeid i offentlig sektor og frivillige organisasjoner.

Minoritetsrådgiverne bidrar til bedre samhandling mellom ulike offentlige etater, f.eks. ved å arrangere nettverksmøter i forbindelse med enkeltsaker. Mange minoritetsrådgiverne deltar også i faste og etablerte tverretatlige møter, på bydels-/kommunenivå eller fylkes-/regionnivå, og har blant annet vært involvert i utvikling av lokale rutiner og planer. Denne form for strategisk arbeid er viktig for å forankre kunnskap på system- og ledernivå. Det er også viktig for å få informasjon om kunnskapsbehovene hos de ulike samarbeidspartene, slik at utvikling av kompetansehevingstiltak blir mest mulig målrettet. Deltakelse i SaLTo/SLT-nettverk har vist seg svært nyttig i så måte. En annen tilnærming er samarbeid med bydel-/kommuneledelse i utarbeidelse av rutiner og kompetanseplaner. Minoritetsrådgivere har samarbeidet med frivillige organisasjoner, blant annet for å bedre samarbeid mellom skole og foreldre.

Måloppnåelse 4: Arbeidet er videreført i 2015. Det er fremdeles et potensiale for økt deltakelse i nettverksarbeid regionalt og lokalt, f.eks. gjennom de nettverkene som regionale koordinatorene er involvert i. Dette forutsetter at minoritetsrådgivere i økende grad blir invitert inn i eksisterende nettverk, og at de selv aktivt oppsøker slike nettverk.

Resultatmål 5: Bedre samarbeid mellom skolen og foreldrene.

Minoritetsrådgivere jobber med foreldresamarbeid på mange måter, både gjennom individuelle samtaler om ulike tema, og foreldremøter der ulike tilnærminger for å sikre god deltakelse av foreldre med minoritetsbakgrunn prøves ut. Dette er viktige bidrag til skolens arbeid for et godt samarbeid med foreldre om elevenes faglige og psykososiale utvikling.

IMDis pilotprosjekt «Forsterket foreldresamarbeid» ble videreført i 2015, syv skoler deltok.³ En av skolene har ikke minoritetsrådgiver, men kontaktet IMDi for veiledning i å

³ Prosjektet ble etablert i 2012, med en systematisk tilnærming der fokus er på lederforankring og metodikk som involverer foreldre med minoritetsbakgrunn i planlegging og gjennomføring av foreldremøter. IMDi bistår

styrke sitt skole-hjemsamarbeid med foreldre med minoritetsbakgrunn. Gjennom skolens initiativ og eksisterende strukturer bistår minoritetsrådgiverne med forskjellige metoder for skole-hjem samarbeid. Prosjektet er et supplement til skolens ordinære foreldremøter. Prosjektets hovedgrep er å forankre metodikk for involvering av foreldre med minoritetsbakgrunn hos skoleledelsen. Foreldre får en rolle som ressurspersoner ved å delta i planlegging og gjennomføring av møter og dialog med skolen, og ledelsens engasjement gir kontaktlærerne en styrket plattform for sitt arbeid med å bygge tillit og skape dialog med foreldrene. Skolene rapporterer om styrket kontakt og dialog mellom kontaktlærerne og foreldre med minoritetsbakgrunn. Samtlige skoler har gjennomført arbeidet med å skape og etablere møteplasser for å bygge tillit. To av de syv deltagende skolene har gått videre til neste fase og satt temaene tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og begrensning av unges frihet på dagsorden. Dette har fungert godt. De fem øvrige skolene jobber videre med tillitsbygging mellom skole og foreldre før denne tematikken tas opp. Prosjektet videreføres i 2016 med de samme syv skolene.

Måloppnåelse 5: Minoritetsrådgiveres daglige arbeid er i seg selv en viktig styrking av skolenes foreldresamarbeid, men er sårbart da det ofte henger på minoritetsrådgivers tilstedeværelse. Suksesskriterier for prosjektet «Forsterket foreldresamarbeid» er lederinvolvering, oppfølging over tid, og at det settes av ressurser til bl.a. ekstra bemanning for å jobbe med dette og tilgrensende problematikk, og tolk. Følgende er oppnådd i 2015: (1) Metodikken er forankret i virksomhetsplaner ved alle syv skoler som deltar; (2) Fire av syv skoler har utnevnt en ressursperson som skal jobbe sammen med minoritetsrådgiver om skole-hjemsamarbeid; (3) Seks av syv skoler ønsker å finansiere prosjektet med egne midler.

Tiltak 5: Kunnskapskonferanser rettet mot ansatte i barnehager, grunnskole og asylmottak (BLD, JD, KD, HOD)

Ansvarlig utfører:

IMDi Vest, kontaktperson Bente Blytt beb@imdi.no

IMDi Sør, kontaktperson Ingrid Sætre isa@imdi.no

IMDi Indre-Øst, kontaktperson Eva Kahn ekh@imdi.no

IMDi Nord, kontaktperson Dulo Dizdarevic ddi@imdi.no

IMDi Midt, kontaktperson Marit Elin Eide mee@imdi.no

IMDi Øst, kontaktperson Henrik Cenar hcc@imdi.no

Budsjett: Ses i sammenheng med tiltak 11. Kr. 1,22 mill. over kap. 821, post 01.

På bakgrunn av den ekstraordinære flyktnings situasjonen, og med det økt press på bosettingsarbeidet i IMDi, har det siden sommeren 2015 vært redusert aktivitet i arbeidet med kompetanseheving i regionene gjennom konferanser mv.

Resultatmål: Bidra til bedre forståelse og innsikt i metoder og virkemidler for identifisering og håndtering av saker om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

med implementeringsstøtte ved de skolene som ønsker det. I 2015 deltok Kuben videregående skole, Hellerud videregående skole, Rommen ungdomsskole, Bråtejordet skole, Bergen Katedralskole og Sandvika videregående skole. Sistnevnte har ikke minoritetsrådgiver.

I 2015 har det i alle regioner blitt gjennomført konferanser, frokostseminar og kurs for ansatte i barnehager, for lærere, rådgivere og skolehelsetjenesten i grunnskolen, for bosettingsansvarlige og mottaksledere, for ansatte ved omsorgssentre for enslige mindreårige, og andre relevante målgrupper som barnevernsansatte og ungdomsarbeidere. Fokus har vært identifiserings- og handlingskompetanse med tema som fenomenforståelse, meldeplikt og aktuelt hjelpeapparat. Arrangementene er gjennomført i samarbeid med fylkeskommuner, kommuner, RVTS, Bufdir, Udir og andre samarbeidspartnere i de regionale nettverkene. Kompetanseteamet, integreringsrådgivere og minoritetsrådgivere har vært hyppig brukt som foredragsholdere og kursledere.

Regionkontorene har også hatt fokus på å identifisere hvilke kommuner som har størst behov for kompetanseheving. Det har vært prioritert å undersøke kompetansebehov i de kommunale førstelinjetjenestene, og IMDi Sør utviklet en spørreundersøkelse rettet mot kommunalt ansatte. Denne er kun gjennomført i én kommune pga. begrenset kapasitet.

Måloppnåelse: Det har blitt gjennomført aktiviteter over hele landet, spesielt i første halvdel av 2015. Store konferanser blir vurdert som lite hensiktsmessig for denne målgruppen og det legges en del arbeid i å tilpasse og gjøre opplegget så praksisnært som mulig. Arbeidet med systematisk kartlegging av kompetansebehov hos kommunalt ansatte i regi har ikke blitt gjennomført etter plan pga. begrenset kapasitet.

Tiltak 6: Årlig nordisk konferanse for ungdom (BLD)

Ansvarlig utfører: IMDi Sør, kontaktperson Ingrid Sæthre isa@imdi.no.

Budsjett: Kr. 278 000,-. Faktiske utgifter: Kr. 266 000,-.

Nordisk ungdomskonferanse for 2014 ble arrangert i Kristiansand januar 2015. Rundt 40 ungdommer fra Danmark, Sverige, Finland og Norge deltok. IMDi Sør var vertskap, mens Minotenk sto for den faglige gjennomføringen. I mars møtte et par av deltakerne statssekretær Kai-Morten Terning i BLD og fremla ungdommens budskap fra konferansen. Av kapasitetshensyn ble det ikke arrangert en ny konferanse i 2015. IMDi Midt har ansvaret for å gjennomføre en konferanse i april 2016 og planleggingsarbeidet er godt i gang. IMDi Midt samarbeider med Konfliktrådet i Trøndelag og Trondheim kommune, mens sentrale bidragsyttere vil være Leo Ajick, Alna lederskole, Tabanca Crew og Fryshuset Malmö. Deltakerne fra 2014 konferansen er invitert.

Måloppnåelse: Konferansen for 2014 ble godt gjennomført i januar 2015. Av kapasitetshensyn blir det ikke arrangert en ny konferanse i 2015, men 2016 konferansen er under planlegging, med IMDi Midt som vertskap.

Tiltak 7: Arrangement og kampanje: felles standpunkt mot alvorlige begrensninger av unges frihet (BLD, KUD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst, kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Budsjett: Kr. 500 000,- er satt av fra kap. 821, post 71 til planlegging av kampanje.

Det er bevilget tilskuddsmidler fra kap. 821, post 71 (se tiltak 8) til prosjekter som gjennomfører aktiviteter og arrangementer med målsetning om å mobilisere ungdom til

selv å bekjempe alvorlige begrensninger av unges frihet. Dette gjelder f.eks. Furuset Idrettsforening, Kirkens Ungdomsprosjekt (KUP), Skeiv verden, Equality, Samfunnsstiftelsen Ungdom mot vold, ILM-Islams lære og metode, LUNAR og Minotenk. Viser for øvrig til rapportering på tiltak 8.

Røde Kors telefonen har søkt om midler til å gjennomføre en større kampanje i 2016. IMDi er i tett dialog med organisasjonen om innhold og gjennomføring av en slik kampanje.

Måloppnåelse: For å sikre bedre effekt av tiltaket er planlegging av en større kampanje i 2016 godt i gang.

Tiltak 8: Videreføring av frivillige organisasjoners forebyggende og holdningsskapende arbeid (BLD, UD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst, kontaktperson Morten Tjessem mtj@imdi.no

Budsjett: Kr. 9 232 000 over kap. 821, post 71 (reduisert fra 10 mill. i tillegg 5 til tildelingsbrev for 2015, grunnet mindreforbruk).

Av den totale rammen ble det satt av kr. 350 000,- til kompetansehevende seminar og kr. 500 000 til tiltak 7 i handlingsplanen, samt kr. 350 000,- til klagebehandlingen. Det ble ikke satt av tilskuddsmidler til administrasjon av ordningen i 2015. Som et resultat av klagebehandlingen ble klagemidlene, samt deler av midlene satt av til kompetansehevende seminar, fordelt til prosjekter.

Restmidlene etter fordeling til prosjekter på kr. 768 570 ble av IMDi foreslått omdisponert i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett (RNB), øremerket tiltak 1, 5 og 11 i handlingsplanen. Dette ble ikke tatt til følge.

Vinteren 2015 mottok IMDi 40 prosjektsøknader fra 39 ulike søkere på til sammen ca. 19,08 mill. kroner. 24 organisasjoner fikk innvilget støtte til 25 prosjekter på til sammen kr 8 581 430,-. Av disse prosjektene var 17 videreføringer fra 2014, mens 8 var nye prosjekter. Videre ble 8 prosjekter (av i alt 12 som søkte) innvilget flerårig støtte (to år).

Syv av de innvilgede prosjektene har tema tvangsekteskap, fem har en kombinasjon av temaene tvangsekteskap og alvorlige begrensninger av unges frihet, 12 prosjekter dekker alle tre temaene, dvs. tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, mens ett prosjekt kun omhandler kjønnslemlestelse. Prosjektene som har fått støtte omhandler ulike typer informasjons- og endringsarbeid med tiltak som samtalegrupper for jenter og kvinner, gutter og menn, hjemmebesøk, dialog- og debattmøter for unge og voksne, foredrag, workshops, empowermentkurs, filmproduksjon, m.m.

Prosjektene leverer faglig og økonomisk rapport i februar og mars 2016.

Prosjektene som mottok støtte i 2014 leverte faglig og økonomisk rapport i løpet av 1. halvår 2015. Prosjektene ble i all hovedsak gjennomført etter planen, og med gode resultater.

Måloppnåelse: Søknadsbehandling og oppfølging av tilskuddsordningen har blitt gjennomført i henhold til rundskrivet.

Tiltak 11: Styrket lokal forankring gjennom regionale koordinatorene (BLD, JD, AD, KD, HOD)

Ansvarlig utfører:

IMDi Vest, kontaktperson Bente Blytt beb@imdi.no.

IMDi Sør, kontaktperson Ingrid Sætre isa@imdi.no.

IMDi Indre-Øst, kontaktperson Eva Kahn ekh@imdi.no.

IMDi Nord, kontaktperson Dulo Dizdarevic ddi@imdi.no.

IMDi Midt, kontaktperson Marit Elin Eide mee@imdi.no.

IMDi Øst, kontaktperson Henrik Cenar hcc@imdi.no.

Budsjett: Kr. 1,22 mill. over kap. 821, post 01.

På bakgrunn av den ekstraordinære flyktnings situasjonen, og med det økt press på bosettingsarbeidet i IMDi, har det siden sommeren 2015 vært redusert aktivitet i arbeidet med styrket lokal forankring.

Resultatmål 1: Etablering av tverrfaglige og regionale kompetansenettverk. De regionale kompetansenettverkene forventes å samarbeide med RVTS-ene og andre relevante kompetansetilgjanger og å bygge på arbeidet til eksisterende lokale nettverk og samlinger. Kompetanseheving i regionene skal blant annet bygge på erfaringene fra de treårige kommunale prosjektene i Drammen, Trondheim, Kristiansand og Skien.

I samtlige regioner gjennomføres arbeid og aktiviteter i de tverrfaglige kompetansenettverkene, på regions- og fylkesnivå: Regionalt nettverk mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i hhv. Nord- og Midt-Norge, samt i Agdernettverket og Østlandsnettverket. Det er fylkesnettverk i Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hordaland, Rogaland, Telemark, Hedmark og Buskerud.

I tillegg jobbes det med å utvikle nye tverrfaglige nettverk, men da fortrinnsvis ved å inkludere tematikken tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i allerede eksisterende nettverk som drives av andre aktører (f.eks. fylkesmannen og RVTS), fremfor nyetablering. Disse nettverkene vil ha varierende overbygning, som f.eks. vold i nære relasjoner, helse eller velferd. Erfaringsmessig er dette mer levedyktig og effektivt enn å opprette nye konkurrerende nettverk.

IMDi Sør

Agdernettverket

Agdernettverket ble opprettet i august 2012 og ledes av IMDi Sør v/regional koordinator. Det består i dag av representanter for Agder politidistrikt, Bufetat Sør, Familiekontorene i Vest-Agder og Aust-Agder, RVTS Sør, Fylkesmannen i Aust-Agder (repr. også FM i Vest-Agder v/helseavd.), representanter fra NAV i Vest- og Aust-Agder, representant for Krisesenteret i Vest-Agder, samt minoritetsrådgiver i Sør, UDI Sør og IMDi Sør.

Agdernettverket har i 2015 kun hatt to møter og med mindre deltagelse enn tidligere år. Fremdriften av nettverket har vært avhengig av initiativ fra IMDi Sør v/regional

koordinator. Forsøk på økt bevissthet og involvering inn i de respektive etatene har stagnert grunnet liten grad av implementering og manglende lederforankring i de ulike etatene. For de fleste deltakerne i Agdernettverket har tvangsekteskap og kjønnslemlestelse vært en liten del av oppgaveporteføljen. I 2016 vil IMDi Sør arbeide for at Fylkesmannen i Agder overtar ansvaret for Agdernettverket med et utvidet mandat, og slik at tematikken blir satt i en større sammenheng.

Parallelt med Agdernettverket har det blitt opprettet et nettverk for kommunene i Agderfylkene under temaet folkehelse. Dette driftes av fylkesmennene.

Telemark

I 2015 har regional koordinator i IMDi Sør sammen med regional koordinator i IMDi Øst startet planleggingen av et nettverk som omfatter både Telemark og Vestfold. Arbeidet fortsetter i 2016.

IMDi Vest

Det er etablert et godt samarbeid med UDI Vest, RVTS Vest og Bufetat Vest, samt med minoritetsrådgiverne i regionen. RVTS Vest er fortsatt den viktigste samarbeidspartnern, først og fremst gjennom felles kompetanseheving av hjelpeapparatet i regionen. Det ble i 2015 bla. arrangert tre interkommunale samlinger på Karmøy, Stord og Suldal, for å bringe sammen små kommuner som kan tenkes å samarbeide. For å formalisere, sikre og videreføre det gode samarbeidet mellom RVTS Vest og IMDi Vest er det utarbeidet en samarbeidsavtale for 2016.

Hordaland

UDI Vest, RVTS Vest, Bufetat Vest og minoritetsrådgiverne i regionen deltar i et uformelt nettverk sammen med Bergen kommune v/Barnevernstjenesten, Utekontakten, SLT, NAV, Familievernkontoret, Hordaland fylkeskommune og Politiet. IMDi Vest har forsøkt å overføre ansvaret for nettverket til Bergen kommune uten å lykkes. I 2016 vil IMDi Vest arbeide for å formalisere nettverket gjennom et felles mandat.

Rogaland

“Nettverket mot tvangsekteskap i Stavanger” har ledet innsatsen på fagfeltet i Rogaland fylket. Nettverket begynte som et prosjekt med midler fra IMDi og er nå godt integrert i den ordinære driften i kommunen. I 2015 har det ikke vært kontakt med verken Bufetat Vest eller Fylkesmannen. Samlinger i regionen er utsatt til 2016 og er under planlegging.

Sogn og Fjordane

I Sogn og Fjordane jobbes det fortsatt med idéen om å opprette nettverk. Fylket har ikke mange innvandrere innenfor målgruppen og har nylig blitt kjent med problemstillingene knyttet til tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og ekstrem kontroll gjennom kompetansehevingstiltak i regi IMDi Vest og RVTS Vest. Dette arbeidet vil følges opp videre i 2016.

IMDi Midt

Regionalt nettverk mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i Midt-Norge

Det regionale nettverket driftes av IMDi Midt-Norge, hvor de har en sekretariatsfunksjon. I nettverket er det representanter fra følgende etater: Fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, UDI Midt-Norge, RVTS Midt-Norge,

familievoldskoordinatorer fra politiet i Nord-Trøndelag og i Sør-Trøndelag, IMDi Midt-Norge og Bufetat Midt-Norge.

Det regionale kompetansenettverket jobber primært på systemnivå med utarbeidelse av felles mandat og forankring blant etatslederne. Andre fokusområder er kartlegging av kompetansebehov og tiltak for kompetanseheving som for eksempel felles konferanser og kompetanseoverføring. Dessuten er det utarbeidet en årlig tiltaksplan for fellessatsinger, herunder felles konferanser og plan for kompetanseheving. I 2015 har nettverket hatt tre møter. Nettverket har utarbeidet en samarbeidsavtale med overordnet mål om å styrke, samordne og forankre innsatsen mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i regionen.

Fylkesnettverk

I hvert av fylkene, Møre og Romsdal, Nord- og Sør-Trøndelag finnes fylkesnettverk i regionen. Nettverkene er noe ulikt organisert: Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal har organisert arbeidet rundt temaet "Vold i nære relasjoner", Sør-Trøndelag rundt temaet "Folkehelse". Fylkesmennene har tatt ansvaret for å drifte disse nettverkene. Fylkesnettverkene har fokus på system, samordning av arbeidet på fagområdene, felles kompetanseheving til kommunene, nettverksbygging lokalt, kommunale planer og rutiner. Nettverkene er noe ulikt sammensatt, men utover Fylkesmannen, Bufetat, RVTS og politi, deltar også sentrale kommuner med representanter fra barnevern, helsesøstre, SLT-koordinatorer, representanter fra spesialisthelsetjenesten, mottaksledelse m.fl. IMDi har en støttefunksjon overfor disse nettverkene og deltar på enkeltmøter ved behov.

IMDi Midt utarbeider sammen med RVTS Midt-Norge et konsept for kompetanseheving til kommunene. I 2015 har de innledet på diverse samlinger, seminarer, konferanser hvor temaer som tvangsekteskap og kjønnslemlestelse tas opp. Regionale koordinatore bidro også i to politidistrikter da den nye kartleggingsmetoden SARA ble lansert.

Det treårige kommunale prosjektet i Trondheim er nå etablert som en permanent ordning (Dialogsenteret). De er en naturlig samarbeidspartner i kompetansehevingsarbeidet.

IMDi Nord

I region nord (fylkene Finnmark, Troms og Nordland) er det et tverrfaglig og regionalt nettverk som ble etablert i 2014. Nettverket består av en representant fra henholdsvis Troms Politidistrikt, Statens Barnehus i Tromsø, RVTS, UDI, Bufdir og IMDi Nord. Regional koordinator har vært pådriver i forbindelse med ulike kompetansehevingstiltak og bindeledd i regionen. Det har vært avholdt ti møter i nettverket i løpet av 2015. Disse møtene har hatt som hensikt å forberede og evaluere ulike kompetansehevingstiltak i regionen. Utdfordringen har vært lange avstander som krever mye ressurser, både økonomisk og tidsmessig.

Samarbeidet med RVTS Nord har til tider vært utfordrende. Dette henger blant annet sammen med forskjellige oppfatninger av metodevalg for å nå ut med kunnskap til ansatte i førstelinjen. Det arbeides derfor med å forbedre samarbeidet. IMDi Nord har etablert en god samhandling med Statens Barnehus i Tromsø og Bodø. De har blant annet bidratt med viktig kompetanse, og vært medvirkende til at andre politidistrikt og barnevernstjenesten har vist interesse og engasjement for tematikken tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. I 2015 har de også etablert samarbeid med utdanningsavdelingene i fylkeskommunene.

IMDi Øst

Østlandsnettverk mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet

Østlandsnettverket dekker fylkene Oslo, Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland⁴, og ble etablert januar 2014. Ved inngangen av 2015 bestod nettverket av representanter fra RVTS Øst, Bufetat Øst, Barne -og familieetaten i Oslo, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, UDI, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og regional koordinatorene fra IMDi Øst og IMDi Indre Øst. I 2015 er Østlandnettverket utvidet med to representanter fra politiet som begge jobber med vold i nære relasjoner, en representant fra politiets utlendingsavsnitt og en representant fra familievernet i Bufetat Øst. Østlandsnettverket består ved utgangen av 2015 av tolv personer. Alle etatene har faste representanter i nettverket for å sikre kontinuitet og effektivitet i arbeidet.

Nettverkets overordnede mål er å bidra til at arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet blir en integrert del av berørte instansers tjenesteyting, at det inngår i den generelle innsatsen mot vold i nære relasjoner, og ses i sammenheng med arbeidet for gode levekår og likestilling. Nettverkets mandat er å styrke, samordne og forankre, samt drive kompetanseheving, av tjenesteapparatet i Østlandsregionen. I 2015 har Østlandsnettverket hatt fem samarbeidsmøter og et todagers arbeidsseminar. I tillegg har nettverket arrangert to fagseminarer for førstelinjen og frivillige organisasjoner. Det er utarbeidet aktivitetsplan for 2016 med oversikt over seminarer og møter.

I 2015 etablerte Østlandsnettverket en utvidet nettverksgruppe, kalt Østlandsnettverkets fagforum, som har fokus på trender og utvikling i fagfeltet. Dette utvidede nettverket består av representanter fra relevante etater og organisasjoner i regionen.

Organiseringen av Østlandsnettverket med en fast, mindre arbeidsgruppe og en utvidet nettverksgruppe/fagforum har vist seg å fungere godt og har resultert i økt samarbeid mellom etatene. Regional koordinator i IMDi Øst koordinerer arbeidet i Østlandsnettverket og Østlandsnettverkets fagforum.

Regional koordinator har et tett og godt samarbeid med RVTS Øst, om bl.a. planlegging og gjennomføring av nettverkets fagseminar. I tillegg er det etablert et godt samarbeid med RVTS Øst utenom nettverkene. I 2015 har blant annet IMDi Østs regionale koordinator deltatt i en referansegruppe for en film om ære, som er under utarbeidelse av RVTS Øst.

I 2015 har regional koordinator også samarbeidet med Bufetat Øst, og bidratt inn i planlegging og gjennomføring av kompetansetiltak rettet mot ansatte i omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Regional koordinator har også etablert et samarbeid med politiet i Oslo Politidistrikts satsning mot vold i nære relasjoner, herunder det tverrfaglige prosjektet «November», samt mot ansatte i politidistriktet som jobber med familievold.

⁴ Bakgrunnen for deltakende fylker og for et Østlandsnettverk som omfatter både IMDi Øst og IMDi Indre Øst, er at RVTS Øst og Bufetat Øst har hele Østlandet, unntatt Vestfold og Buskerud, som sitt arbeidsfelt. Deltakere fra Vestfold og Buskerud inviteres til aktiviteter og fagseminarer i Østlandsnettverkets regi.

IMDi Indre Øst

Østlandsnettverk mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet

I 2014 ble det etablert et regionalt kompetansenettverk bestående av representanter fra IMDi Øst, IMDi Indre Øst, Bufetat Øst, RVTS Øst, UDI og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. For øvrig omtale, se under avsnittet IMDi Øst.

Buskerudnettverket

I 2011 ble det etablert og driftet nettverksgruppe for fagpersoner i Buskerud som arbeider direkte med problematikken. Nettverket møtes to til fire ganger per år. Formålet med nettverket er å kjenne til hverandres arbeid med problematikken, tilegne seg ny kunnskap, bygge relasjoner, og opprettholde og utvikle kompetanse på feltet.

Nettverkets deltakere er: Politi og familievoldskoordinator, Familievern, Konfliktrådet, NAV, Beredskapshjem/akuttinstitusjonen i Buskerud, Familiehjem Buskerud, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, Inntak og fosterhjemsrekruttering. Fra og med sommeren 2015 har IMDi Indre Øst v/ regional koordinator deltatt som fast representant, og ny minoritetsrådgiveren i Drammen har deltatt fast siden høsten 2015.

Oppland

IMDi Indre Øst v/regional koordinator har tatt initiativ til å etablere et fagnettverk med fokus på arbeidet mot æresrelatert vold. I 2015 gjennomførte IMDi Indre Øst en rekke møter med ulike offentlige etater. Disse møtene viste et behov for jevn kontakt mellom etatene for å opprettholde og utvikle kompetanse på arbeidet mot æresrelatert vold, samt jobbe sammen om kompetanseheving av førstelinjetjenesten i kommunene. Nettverket skal bestå av følgende representanter: Fylkesmannen i Oppland, IMDi Indre Øst, UDI RKIØ, Oppland fylkeskommune, Gudbrandsdal krisesenter. Politiet i fylket har også sendt en melding om at de ønsker å delta fra og med 2016. Videre er det ønskelig å invitere Bufetat v/ Gjøvik omsorgssenter for enslige mindreårige og Familievernkontor på Gjøvik inn i nettverksgruppa. Samtidig planlegges det et samarbeid med RVTS Øst. Hovedmålet til fagnettverket er informasjonsutveksling mellom etatene i nettverket, styrking og utvikling av kompetansen til nettverksdeltagere, og samarbeid om kompetanseheving av tjenesteapparatet i fylket. Det planlegges fire møter i året, og IMDi Indre Øst tar ansvaret for koordineringen det første året.

Regional koordinator v/IMDi Indre Øst har et godt samarbeid med RVTS Øst. Ved siden av å delta sammen i Østlandsnettverket har de hatt ulike møter og samarbeidet om kompetanseheving.

Resultatmål 2: Det skal etableres et forpliktende samarbeid på lokalt og regionalt nivå blant berørte etater.

Mange etater og tjenesteytere er involvert i nettverksarbeid både lokalt og regionalt i alle regioner, men det er utfordrende å etablere forpliktende samarbeid med berørte etater. Dette fordi IMDi ikke har mandat til å forplikte andre etater til formelt samarbeid. Samarbeid må derfor i stor grad baseres på den enkelte etats interesse og vilje til prioritere dette i form av tid og ressurser. Forpliktende samarbeid og involvering fra relevante aktører er forsøkt løst gjennom samarbeidsavtaler og ved å lederforankre nettverkens mandat og strategi, men fortsatt er dette en utfordring i enkelte regioner. Det etterlyses derfor en tydeligere satsing og klargjøring i etatenes oppdragsbrev slik at dette arbeidet kan bli noe enklere. I enkelte regioner arbeides det med å få fylkesmenn

mer involvert og engasjert i nettverkene, og til å forplikte seg i det regionale arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet.

Resultatmål 3: Arbeidet skal sees i sammenheng med tiltak om utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

De fleste kommunene i Akershus og Østfold har utarbeidet, eller er i ferd med å utarbeide, kommunale eller interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. I Vestfold har 12 av fylkets 14 kommuner gått sammen om å utarbeide en enhetlig plan mot vold i nære relasjoner. Alle bydelene i Oslo skal nå ha utarbeidet egne handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, etter pålegg fra byrådet i 2014. Flere andre kommuner er godt i gang med å utvikle handlingsplaner og veiledere, bl.a. Kristiansand, Sogndalen, Skien, og kommuner i Molde-, Værnes og Lindesnes-regionen. IMDi, i samarbeid med RVTs, bistår og veileder i dette arbeidet og sørger for at tematikken tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet blir ivaretatt.

RVTs er en viktig samarbeidspartner og premissleverandør da de har et særskilt ansvar for å bistå kommunene i utarbeidelsen av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er en utfordring at kommunene formelt ikke er pålagt å utarbeide kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Dette kan påvirke i hvilken grad kommunene følger opp, evaluerer og aktivt bruker de kommunale handlingsplanene som et verktøy. Flere av IMDis regionkontor benytter møter med kommuner til å ta opp viktigheten av å utvikle slike lokale handlingsplaner. IMDis regionale koordinatorene påpeker også sammenhengen mellom vold i nære relasjoner og tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet når de gir kompetanseheving. En generell erfaring er at tematikken tvangsekteskap, kjønnslemlestelse m.m. må inngå i et mer overordnet perspektiv som vold i nære relasjoner, folkehelse eller integrering for å oppleves relevant for samarbeidspartnerne.

Resultatmål 4: Arbeidet til de regionale koordinatorene skal skje i samarbeid med Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Samarbeid skjer først og fremst gjennom direktekontakt mellom regional koordinator og Kompetanseteamet, i tillegg til at Kompetanseteamets medlemmer blir flittig brukt i kompetansehevingstiltak i regionene. IMDi Øst arrangerte en nettverkssamling i juni hvor felles problemstillinger ble presentert og diskutert. Kompetanseteamets koordinator deltok på denne samlingen.

Måloppnåelse: I samtlige regioner finnes det tverrfaglige kompetansenettverk. Enkelte nettverk er regionale, andre er fylkesbaserte. I IMDi Midt er det etablert både et regionalt nettverk og fylkesvise nettverk som drives av fylkesmannen. Noen nettverk er sårbare i den forstand at videre fremdrift er avhengig av IMDis koordinering. For å oppnå forpliktende samarbeid og styrket lokal innsats vil lederforankring hos samarbeidspartnere, herunder kommune- /fylkesledelse, være avgjørende. IMDi har i 2015 styrket sitt samordningsarbeid internt, og har hatt økt fokus på systematisk og strategisk innsats på ledernivå for å oppnå målsetningen om at kompetanse om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse skal være en integrert del av alle berørte offentlige tjenester ved utgangen av 2016. I tillegg har IMDi etablert et tettere samarbeid og arenaer for erfaringsutveksling mellom de regionale koordinatorene, for at de kan dele gode grep og støtte hverandre i arbeidet.

Tiltak 13: Videreutvikle tvangsekteskap.no (BLD)

Ansvarlig utfører: STRAT, kontaktperson: Ragnhild Nissen-Lie rnl@imdi.no

Resultatmål: Nettstedet tvangsekteskap.no skal utvides til å inneholde læringsmoduler og relevant informasjon. Nettstedet skal driftes av IMDi.

I forbindelse med overføringen av Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse fra IMDi til Bufdir høsten 2015, ble det besluttet at nettbasert informasjon om tvangsekteskap samles på bufdir.no. Søk på tvangsekteskap.no fører til Bufdirs nettsider om tvangsekteskap.

Måloppnåelse: BLD besluttet høsten 2015 at nettbasert informasjon om tvangsekteskap samles hos Bufdir.

Tiltak 15: Klargjøring av retningslinjer og rutiner for saker som starter i utlandet (BLD, JD, UD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst, kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Resultatmål: Bedre samhandling og informasjonsutveksling med utenriksstasjonen og hjemlige myndigheter.

Arbeidet med tiltak 15 ble tatt opp igjen høsten 2015. Tidligere gjennomført:

- I 2014 ble rundskriv for refusjon av reiseutgifter ved retur til Norge er revidert slik at ordningen også omfatter personer utsatt for alvorlige begrensninger i sin frihet.
- Rapport fra FOU-prosjektet "Lengre utenlandsopphold blant barn og unge med innvandrerbakgrunn i norsk grunnskole" forelå våren 2014.
- Integreringsrådgivernes vurderinger av retningslinjer og rutiner ved utenriksstasjonene ble oppsummert i et internt notat i 2013.

Høsten 2015 foretok IMDi en gjennomgang av eksisterende retningslinjer og rutiner for saker som starter i utlandet, som ble drøftet i Kompetanseteamets linjeledermøte og med Utenriksdepartementet. Det ble klarlagt hvilke revideringer det er behov for i de retningslinjene som fins, som følges opp av de ansvarlige etatene. Behov for nye retningslinjer har blitt drøftet. Dette gjelder primært i) utvikling av informasjon til Utenriksdepartementets (UD) håndbok for konsulært arbeid, som er under utarbeiding, og ii) kartlegging av saksflyt og behov for nedfelling av samarbeidsrutiner i saker mellom Kompetanseteamet, utenriksstasjoner og øvrig involvert hjelpeapparat. Dette er under arbeid.

Måloppnåelse: Arbeidet er forsinket, men planlagt slutført våren 2016, i samarbeid med Kompetanseteamets medlemsdirektorat og UD.

Tiltak 16: Integreringsrådgivernes kunnskapsrapportering skal systemiseres (BLD, UD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst, kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Budsjett: Lønn og reiseutgifter for fire integreringsrådgivere er rammeoverført til Utenriksdepartementet (UD).

Resultatmål 1: Denne kunnskapen skal bidra til økt bevissthet om integreringsrådgivernes arbeid, styrke hjelpeapparatets kompetanse og bidra til innsikt av betydning for migrasjons- og integreringspolitikken i Norge.

Integreringsrådgivernes arbeid med kunnskapsformidling er basert på erfaringene med saksoppfølging i utlandet og deres møte med utsatte personer, deres familier og hjelpeapparatet i Norge. I 2015 rapporterte integreringsrådgiverne om 154 nye saker, en liten økning fra 2014 (136 saker). Flest saker gjaldt andre familierelaterte saker⁵ (38 prosent), etterlatt i utlandet (23 prosent) og frykt for tvangsekteskap (22 prosent). Seks av sakene gjaldt gjennomførte tvangsekteskap. I mange av sakene erfarer integreringsrådgiverne at hjelpeapparatet i Norge allerede har bistått familiene, men ikke lykkes med å forhindre at den utsatte personen havner i utlandet. En viktig målsetning med kompetansehevingen til tjenesteapparatet er å øke kunnskapen om problematikken og om forebyggende tiltak som kan forhindre utreise og kostnadskrevende operasjoner for å bistå personen med retur til Norge.

Integreringsrådgivere har i 2015 gjennomført tre ukesopphold i Norge etter plan, for kompetanseheving og erfaringsdeling. Deres kompetanse er etterspurt og de jobber landsdekkende. I løpet av oppholdene har de hatt møter med Utenriksdepartementet, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og andre samarbeidsparter i Norge om oppfølging av enkeltsaker, i tillegg til utstrakt foredrags/kursvirksomhet.

Integreringsrådgiverne har også formidlet erfaringer til oppdragsgiver i et eget møte med politisk ledelse i BLD v/statsråden og statssekretæren, samt statssekretærene i Justis- og Beredskapsdepartementet og Statsministerens kontor. De har også bidratt med skriftlige innspill til IMDi strategiske arbeid på feltet. I dialogen med IMDi har de tatt opp utfordringer i arbeidet. Et tema som er særlig vektlagt er opplevelsen av uklare føringer og ulik praksis når det gjelder stillingens koblinger til bistandsprosjekter med koblinger til diasporaen ved tjenestestedene. IMDi har løftet utfordringene med denne delen av mandatet til BLD for avklaring.

Foredrag gjennomføres på arrangement i regi av IMDi regionkontor og samarbeidspartnere i integreringsrådgivernes nettverk. Tilbakemeldingene er at deres formidling treffer svært godt kunnskapsbehovene til deltakerne. Med bakgrunn i erfarte kunnskapsbehov i regionene og det økende antallet flyktninger som bosettes, etterlyser integreringsrådgiverne en større satsning på strategisk planlegging av formidlingsaktiviteter med prioriterte målgrupper og tverretatlige samlinger. Dette mener de vil være mest hensiktsmessig fra et faglig ståsted, og mer gjennomførbart gitt knappe ressurser. IMDi vil jobbe videre med dette i 2016.

En eller flere av integreringsrådgiverne deltok på følgende arrangement for kompetanseheving i 2015:

- Foredrag for Regionnettverket Hedmark/Oppland/Buskerud, i regi av IMDi Indre Øst.
- Foredrag på seminar for mottaksansatte i Hedmark/Oppland/Buskerud, i regi av UDI Indre Østland og IMDi Indre Øst.
- Presentasjon for foreldre på Bråtejordet skole, Strømmen, bestilling fra MR.
- Presentasjon for lærere på Kuben vgs, Oslo, bestilling fra MR.
- Foredrag for Agdernettverkets konferanse i Kristiansand, i regi av IMDi Sør.
- Fagdag for omsorgssentrene for enslige mindreårige under 15 år, i regi av IMDi Øst og Bufetat.
- Presentasjon for Østlandsnettverket, i regi av regional koordinator, IMDi Øst.
- Presentasjon på IMDi fagseminar i Strømstad.
- Presentasjon for interdepartemental arbeidsgrupper (Handlingsplaner), v/BLD.
- Foredrag på en fagdag om forebyggende arbeid sett i lys av æreskultur, i regi av Troms Fylkeskommune og IMDi Nord.
- Foredrag for ansatte ved Oslo politidistrikt (fagdag).

⁵ Gjelder bl.a. bigami, proformaekteskap, etterlatte kvinner med barn m.m.

- Foredrag for Faglig forum: «Hjelp som nytter», for ansatte i kommuner og mottak i region øst. I regi av RVTS Øst.
- Foredrag på nettverksmøte i regi av Bufetat Region Sør, Hokksund.
- Foredrag på fagallmøte for Området for familieinnvandring (OFAM), UDI. Om trender og utvikling i arbeidet.
- Foredrag for Vestfold og Østfold fylkeskommuner, i regi av IMDi Øst.

I tillegg bidrar integreringsrådgiverne til å øke bevisstheten om arbeidet gjennom dialog og samarbeid med ulike foreninger og organisasjoner. I 2015 deltok to integreringsrådgivere på et seminar om holdningsendring i regi av Kurdisk demokratisk kvinneforening og Pakistansk kulturforening i Norge. Det har vært møte med Buskerud innvandrerråd i Drammen og rådets styre i Istanbul om vold i nære relasjoner, etterlatte i utlandet og tvangsekteskap. Det har vært samarbeid med Internasjonal Helse og Sosial Gruppe (IHSG) og Kirkens Nødhjelp i Norge og Pakistan, og flere møter med ulike aktører i det norsk-pakistanske miljøet i Gujrat og Kharian i Pakistan. Det er gjennomført faste møter med lokale organisasjoner, FN-organisasjoner og andre ambassader i Nairobi. Arbeidet er presentert for ambassaden i Ankaras samarbeidsfora med andre land og for ambassadens honorære konsuler. Integreringsrådgiver i Amman har holdt foredrag for svenske ambassader i regionen (Midtøsten og Nord Afrika) på deres regionale samling på konsulærfeltet. Høsten 2015 ble det også gjennomført et studiebesøk til Oslo for en gruppe tjenestemenn fra innenriksministeriet i det kurdiske selvstyreområdet (KRG) i Irak og Direktoratet for bekjempelse av vold mot kvinner, og representanter for en lokal organisasjon, Women's Empowerment Organization (WEO). Formålet med studiebesøket var erfaringsutveksling og kapasitetsbygging, og det ble gjennomført møter med politiet, justisdepartementet, krisesenteret m.fl.

Måloppnåelse resultatmål 1: Integreringsrådgivernes kompetanse er etterspurt og tilbakemeldingene fra deres kunnskapsformidling er at de treffer et behov. Det er i økende grad et samarbeid med regionale koordinatorene om formidling og kurs til tjenesteapparatet, og dette bør videreutvikles gjennom en mer strategisk og langsiktig planlegging for kompetanseheving i samarbeid med IMDis regionkontor. Erfaringer er videreformidlet i IMDis innspill til politikktutvikling våren 2015, og BLD har fulgt opp med møter med integreringsrådgiverne på politisk nivå. Utfordringer med mandatet når det gjelder integreringsrådgivers kobling til bistandsprosjekter med koblinger til norsk diaspora er løftet til BLD.

Resultatmål 2: Integreringsrådgiverne skal formidle sin kunnskap gjennom Integrerings- og mangfoldsdirektoratets elektroniske nyhetsbrev til kommunene og gjennom rapportering til offentlige etater i Norge.

Årsrapportene for 2014 ble formidlet (unntatt offentligheten) til relevante offentlige instanser, primært de med oppdrag i handlingsplanene mot vold i nære relasjoner (2014-2017) og tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016). Integreringsrådgiver i Ammans kronikk i Dagbladet 22. mai ble videreformidlet gjennom Inytt nr. 12. Faktapublikasjonene til IMDi Øst og IMDi Sør, som sendes ut til kommunene, har omtale av ordningene og kontaktinformasjon til integreringsrådgiverne.

Måloppnåelse resultatmål 2: Integreringsrådgiverne har lykket med å skape interesse for arbeidet gjennom sin formidling, også skriftlig. En kronikk ble tatt inn i Dagbladet, årsrapportene får gode tilbakemeldinger, og IMDi har formidlet informasjon om ordningen til kommunene i ulike kanaler.

Resultatmål 3: I løpet av planperioden skal ordningen med integreringsrådgivere på utenriksstasjonene evalueres.

IMDi fikk i juni 2015 et oppdrag fra BLD om å gjennomføre en evaluering av ordningen med integreringsrådgivere. Den skal gi anbefalinger om hvorvidt ordningen skal videreføres, eventuelt i hvilken form. Høsten 2015 ble oppdraget utlyst, og Fafo vant anbudskonkurransen. Fafo gikk i gang med arbeidet i desember, og endelig rapport skal foreligge medio april 2016.

Måloppnåelse resultatmål 3: Evalueringen er igangsatt etter plan.

Tiltak 17: Kunnskapsoppsummering og strategi for kunnskapsutvikling (BLD)

Ansvarlig utfører: IMDi Øst, kontaktperson: Akhtar Chaudhry, akc@imdi.no

Budsjett: kr. 200 000,- Faktiske utgifter: 150 000,-

Resultatmål: Det skal lages en kunnskapsoppsummering som skal danne grunnlag for en strategi for forskning og kunnskapsutvikling i handlingsplanperioden.

Rapporten «Forskningsbasert politikk? En gjennomgang av forskningen på tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet, og av de politiske tiltakene på feltet» (Fafo:2014) ble gjennomført i 2014. Denne ble lagt til grunn for arbeidet med en strategi for forskning og kunnskapsutvikling, som startet i juni 2015. IMDi innhentet innspill fra relevante offentlige virksomheter og frivillige organisasjoner, og strategien ble levert til Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet (BLD) i desember 2015.

Strategien har fire overordnede anbefalinger for framtidig kunnskapsutvikling om tvangsekteskap og alvorlige frihetsbegrensninger:

1. En policy-analyse av begrunnelser for å opprettholde skillet mellom vold i nære relasjoner og æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige frihetsbegrensninger. En avklaring av framtidig innramming av tematikken vil være svært viktig for videre kunnskaps- og politikikutvikling.
2. Det bør gjennomføres et studie av mulige sammenhenger mellom tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og eventuelt i hvilken grad forskning og tiltak bør reflektere slike sammenhenger.
3. Forskningen på tvangsekteskap og kjønnslemlestelse bør i større grad inkorporeres i pågående forskningsprogrammer og prosjekter, som «Forskningsprogram om vold i nære relasjoner» (Voldsprogrammet), som gjennomføres av NKVTS og NOVA.
4. Det bør legges til rette for større prosjekter og mer tverrfaglig forskningssamarbeid.

Når det gjelder kjønnslemlestelse anbefales fire hovedområder for videre kunnskapsutvikling:

1. Omfangsundersøkelser
2. Møte med helsetjenesten og andre offentlige tjenester
3. Forebyggende tiltak
4. Internasjonalt arbeid

Måloppnåelse tiltak 17: Tiltaket er gjennomført.